

ПИТАННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 351.74

Гаркуша В.В. ©

кандидат юридичних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

DOI:10.31733/2078-3566-2018-3-36-40

ОСОБЛИВОСТІ РЕФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Розглянуто передовий досвід інформаційно-аналітичної діяльності Національної поліції та надано пропозиції щодо удосконалення механізмів інформаційно-аналітичного забезпечення Національної поліції.

Ключові слова: Національна поліція, інформаційно-аналітичне забезпечення, реформування МВС України.

Постановка проблеми. Реформування Міністерства внутрішніх справ України вимагає адекватного та своєчасного інформаційного-аналітичного забезпечення діяльності його органів та підрозділів. В умовах інтенсивної інформатизації усіх сторін життя суспільства, формування глобальної інформаційної мережі зростають вимоги до рівня інформаційного забезпечення системи Національної поліції України.

Сучасне інформаційно-аналітичне забезпечення у діяльності Національної поліції щодо організації боротьби зі злочинами та запобігання правопорушенням має стати надійною запорукою успіху в реалізації завдань внутрішньої безпеки держави. Результати інформаційно-аналітичного забезпечення є особливо важливими для працівників МВС України, оскільки від оперативності і швидкості прийняття управлінського рішення нерідко залежить життя людини [1].

Для ефективного виконання покладених на Національну поліцію завдань її інформаційно-аналітична діяльність має здійснюватися на основі програмних продуктів, комп'ютерного та телекомунікаційного обладнання, яке не поступається іншим державним органам, підприємствам, установам та організаціям державної та недержавної форм власності. Тому дане питання є важливим та потребує комплексного дослідження.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питанням належного забезпечення діяльності правоохоронних органів займалися такі провідні вчені: В.Б. Авер'янов, М.І. Ануфрієв, Д.М. Бахрах, Ю.П. Битяк, В.І. Борисов, І.Л. Бородин, І.П. Голосніченко, Є.В. Додін, В.О. Євдокимов, Р. А. Калужний, В.В. Коваленко, Л.В. Коваль, І.Б. Коліушко, Л.М. Колодкін, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, М.В. Корнієнко, В.С. Куйбіда, Л.Р. Наливайко, О.В. Негодченко, В.І. Олефір, В.Л. Ортинський, О.С. Передерій, С.В. Петков, В.М. Плішкін, В.Я. Тацій, Ю.С. Шемшученко, О.Г. Шило, В.К. Шкарупа та інші.

Але, враховуючи процес реформування МВС України та його структурних підрозділів, це питання потребує додаткового вивчення, зокрема в частині інформаційно-аналітичної діяльності Національної поліції.

Метою статті є розгляд сучасного стану інформаційно-аналітичної діяльності Національної поліції, передового як вітчизняного, так і міжнародного досвіду діяльності поліції в даній сфері та розроблення на цій основі пропозицій з удосконалення механізмів

мів інформаційно-аналітичного забезпечення Національної поліції.

Викладення основного матеріалу. Концепцією першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ передбачено застосування в діяльності його структурних підрозділів сучасних автоматизованих інформаційних, телекомунікаційних та інших систем, зокрема упровадження:

- єдиної системи електронного документообігу із сучасними механізмами її захисту, уніфікованими базами даних, системою планування поточної діяльності та дистанційного контролю за якістю роботи окремих виконавців;
- інтерактивних ресурсів з можливістю відображення в режимі реального часу вчинених правопорушень, локалізації та позиціонування сил та засобів правоохоронних органів;
- захищених засобів відеофіксації на потенційно критичних об'єктах, службових транспортних засобах, а також форменому одязі окремих категорій правоохоронців;
- терміналів реєстрації відвідувачів із зазначенням часу перебування в окремих приміщеннях відділів поліції;
- системи безготівкової оплати штрафів [2].

Що стосується впровадження засобів відеофіксації, зазначимо, що нова патрульна поліція забезпечена камерами відеофіксації на форменому одязі майже на 100 %. Інші служби Національної поліції таких переваг поки що не мають. Так само не вистачає відеореєстраторів на транспортних засобах, які б забезпечували доказову базу при фіксації правопорушень.

Реалізація безготівкової системи оплати штрафів відбулася перш за все запровадженням у КУПАП норми, що передбачає таку можливість, а саме: у статті 309 КУПАП [3], в яку було внесено зміни Законом України від 14.07.2015 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху» [4], встановлено, що під час стягнення штрафу на місці вчинення адміністративного правопорушення за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксовані в автоматичному режимі, застосовуються виключно безготівкові платіжні пристрої. Отже, працівники патрульної поліції та інші підрозділи отримують право стягувати штрафи на місці порушення незалежно від їх розміру і виключно за допомогою безготівкових платіжних пристроїв.

Одним із втілених та найбільш вдалих заходів реформи Національної поліції у сфері інформатизації є створення за європейським досвідом Центрів управління нарядами поліції – колл-центрів "102", які працюють таким чином. У одному залі центру знаходяться оператори, які приймають дзвінки, серед них обов'язково є психолог, адже робота тут стресова. Також на зміні працює хоча б один працівник зі знанням англійської мови. У другому залі працюють диспетчери, які безпосередньо координують роботу правоохоронців. Перед кожним диспетчером – великі монітори для оперативного реагування.

Відтепер усі дзвінки, які надходять на лінію "102", приймаються та обслуговуються єдиним колл-центром Національної поліції. Раніше дзвінки надходили до чергових частин і від громадян було чимало нарікань на таку роботу, адже часто там навіть відмовлялися реєструвати заяви про кримінальні правопорушення. Кількість дзвінків збільшилася майже вдвічі, що говорить про підняття довіри до поліції. Так, багато з них безпосередньо не стосуються роботи поліції, але оператори не відмовляють людям у допомозі, переадресовують їх на інші служби, консультують. Наступним кроком є запровадження системи відеонагляду на території обслуговування того чи іншого відділу (відділення) поліції.

На наш погляд, інформаційно-аналітична діяльність Національної поліції потребує подальшого нормативного та технічного забезпечення. Так, потребує прийняття розроблений МВС України проект наказу «Про затвердження Інструкції щодо формування підсистеми ІТТ custodyrecords» у складі Інформаційного порталу Національної поліції України» [5]. Необхідність прийняття даного проекту наказу обумовлюється необхідністю впровадження інформаційно-аналітичного забезпечення та контролю за дотриманням прав і свобод осіб, які утримуються в ізоляторах тимчасового тримання, територіальних органах поліції.

У зв'язку з цим виникає потреба внесення відповідних змін до наказу МВС України від 12.10.2009 № 436 «Про затвердження Положення про Інтегровану інформаційно-пошукову систему органів внутрішніх справ України» [6].

Потребує вдосконалення і аналітична діяльність Національної поліції, зокрема за-

проведення передового досвіду діяльності окремих підрозділів на всій території України. Наприклад, Управління організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування ГУНП в Дніпропетровській області виконує свої основні обов'язки щодо збору, оцінки, аналізу інформації про криміногенну ситуацію на території області, резонансні кримінальні правопорушення, порушення публічної безпеки і порядку, інші надзвичайні події та заходи реагування на них, вивчає та аналізує причини та умови, які негативно впливають на ефективність діяльності поліції, та розробляє заходи щодо вдосконалення її діяльності, використовуючи при цьому практичний досвід, який співробітники даного підрозділу напрацювали в «польових» умовах зони АТО, освоєння нових методів збору та аналізу фактів в інформаційному просторі.

Використовуючи досвід колег з Ізраїлю, Німеччини відділом створено більш вузький напрямок аналітичної діяльності – свого роду центр ситуативного аналізу. Місце, час, погода, настрій у соціальному середовищі, події в суспільстві на момент пригоди – все повинно враховуватись при розкритті злочину та аналізі ситуації, спрямованої на упередження правопорушень [7].

Під час такої діяльності працівники відділу Управління організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування здійснюють моніторинг відкритих джерел інформації, зокрема інтернет-ресурсів, з метою профілактики та спеціальної превенції злочинів у різних сферах. Найбільше виявлено сайтів, які здійснювали злочинну діяльність у сфері незаконного обігу наркотичних речовин, зброї, займалися проституцією тощо. За всіма фактами виявлення таких правопорушень вживаються відповідні заходи реагування щодо документування правопорушень, їх припинення та притягнення винних до відповідальності.

Поширювати потрібно не тільки власний досвід, а й досвід правоохоронних органів розвинених країн, у тому числі у сфері застосування інформаційних технологій, адже вони відіграють важливу роль у боротьбі із злочинністю.

Державне регулювання мережі Інтернет з метою перешкоди поширенню екстремізму та порнографії – звичайна практика в усіх розвинених державах світу: США, Росії, Китаї, країнах Євросоюзу і СНД. З урахуванням масштабів мережі Інтернет стає все менш ймовірним, що всі елементи кіберзлочинності будуть обмежені територією окремої держави. У зв'язку з цим досвід інших країн у цій сфері представляє безперечний інтерес для нашої країни.

Повноваження органів державної влади та правоохоронних структур щодо боротьби з кіберзлочинами у США закріплено в низці нормативно-правових актів. У квітні 2009 р. у Сенаті США був зареєстрований законопроект “Акт про кібербезпеку, 2009”, який пропонує значно розширити повноваження федеральної влади у сфері безпеки комп'ютерних мереж. Він розроблений Національною розвідкою США. Цей законопроект може істотно вплинути на структуру і саму суть сучасного Інтернету. У тому числі законопроектом передбачається обов'язкова ідентифікація користувачів Інтернету в інтересах безпеки держави [8; 9].

У країнах ЄС регулювання відносин в інтернет-мережах також здійснюється у правовому полі, адже має належне законодавче забезпечення. Законодавча прогалина, що не дозволяла ефективно боротися з кіберзлочинністю, усунута ще в 2001 році, коли Комітетом міністрів Ради Європи було прийнято Європейську конвенцію про кіберзлочинність.

З метою вдосконалення законодавчого врегулювання інформаційного забезпечення Національної поліції необхідно систематизувати відомчі законодавчі акти, звести їх до єдиного нормативно-правового документа, який має забезпечувати комплексне вирішення завдань, пов'язаних з інформаційно-правовим забезпеченням діяльності Національної поліції, і сприяти конкретизації норм і положень щодо порядку збору, накопичення та обробки інформації з підвищення відповідальності керівників Національної поліції за організацію цієї роботи. Важливо запровадити одну систему документообігу із новими механізмами її захищеності, стандартними базами даних, порядком планування поточної робочої дії та дистанційного контролю за ефективністю роботи певних виконавців [1].

Висновки. Таким чином, удосконалення механізмів інформаційно-аналітичного забезпечення Національної поліції вимагає:

- 1) створення концепції розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення Національної поліції на основі сучасних інформаційних технологій;
- 2) розроблення комплексу організаційно-правових та технічних заходів та засо-

бів, направлених на поліпшення інформаційних зв'язків між всіма суб'єктами Національної поліції;

3) створення єдиної бази даних з простим та зручним інтерфейсом та з можливим доступом до неї на місцевому рівні для забезпечення міжгалузевого системного моніторингу, оцінки та прогнозування загроз законності і правопорядку;

4) створення законодавчого та технічного забезпечення у впровадженні інформаційно-аналітичних інновацій із залученням компетентних ІТ фірм та організацій;

5) запровадження зарубіжного досвіду передових країн щодо розширення надання послуг населенню, зокрема в електронній формі за допомогою інтернет-мереж;

6) вдосконалення діяльності управлінь боротьби з кіберзлочинністю шляхом розширення їх штатної кількості працівників, збільшення повноважень та забезпечення сучасними технічними засобами;

7) вдосконалення аналітичної діяльності Національної поліції шляхом створення Центрів ситуативного та кримінального аналізу, які б займались моніторингом відкритих джерел інформації, зокрема інтернет-ресурсів з метою профілактики та спеціальної превенції злочинів у різних сферах;

8) вжиття заходів щодо удосконалення організаційно-кадрового забезпечення інформаційних підрозділів;

9) вжиття заходів щодо застосування спеціалізованих засобів захисту та забезпечення безпеки інформації;

10) створення організаційної мережі автоматизованих робочих місць (АРМ) працівників підрозділів Національної поліції за функціональними напрямками.

Бібліографічні посилання

1. Криштанович М.Ф. Модернізація механізмів державного управління: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук: спец. 25.00.02 «механізми державного управління». Москва, 2016. 36 с.

2. Концепція першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ: розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 р. № 1118-р. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=247780824>.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Відомості Верховної Ради Україниської РСР*. 1984. Дод. до № 51. Ст. 1122.

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху: Закон України від 14.07.2015. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/596-19>.

5. Повідомлення про оприлюднення проекту наказу МВС України «Про затвердження Інструкції щодо формування інформаційної підсистеми ІТТ custodyrecords» у складі Інформаційного порталу Національної поліції України». URL: <https://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/2031092>.

6. Про затвердження Положення про Інтегровану інформаційно-пошукову систему органів внутрішніх справ України: наказ МВС України від 12.10.2009 № 436. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1256-09>.

7. Досвід роботи поліції Ізраїлю та Німеччини почали впроваджувати в роботу поліції Дніпропетровщини. URL: <https://dp.npu.gov.ua/uk/publish/article/210605>.

8. Cybersecurity Act of 2009 (Reported in Senate – RS). URL: <http://thomas.loc.gov>.

9. Орлов О.В., Онищенко Ю.М. Узагальнення міжнародного досвіду створення державної системи попередження та запобігання злочинам у мережі Інтернет. *Зовнішня політика та національна безпека. Теорія та практика державного управління*. Вип. 2 (45). URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2014-2/doc/5/01.pdf>.

Надійшла до редакції 01.05.2018

SUMMARY

Garkusha V.V. Features of reforming the information and analytical support of the National Police. The article deals with consideration of the current state of the information and analytical activities of the National Police, advanced national and international experience of the police in this area, and develop proposals on improving the information and analytical support mechanisms of the National Police.

The state of implementation of the measures envisaged by the Concept of the priority measures of reforming the system of the Ministry of Internal Affairs regarding the application of modern computerized information, telecommunication and other systems in the activities of the National Police and its structural subdivisions, in particular the introduction of a single system of electronic document circulation with modern mechanisms for its protection, unified databases, system planning of the current activity and remote control over the quality of work of individual performers, interactive resources with the possibility of real-time display of committed offenses, localization and positioning of forces and

means of law-enforcement bodies, and others.

A number of measures have been proposed on the normative and legal support of the activities of the National Police to improve the information and analytical activities of the National Police.

The best practices of the Department of Organizational and Analytical Support and Rapid Response of the National Defense Ministry in the Dnipropetrovsk Oblast concerning the collection, evaluation, analysis of information on the crime situation in the region, resonant criminal offenses, public security and order violations, other emergency events and responses to them have been analyzed. It is proposed to extend this practice to similar units of the National Police throughout Ukraine.

The experience of the information and analytical activity of the police of the EU and the USA has been analyzed and measures have been proposed to improve the mentioned activity in Ukraine.

Keywords: *National Police, information and analytical support, reform of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine.*

Єрменчук О.П. ©

кандидат юридичних наук
(Служба безпеки України)

DOI:10.31733/2078-3566-2018-3-40-46

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ЗАХИСТУ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ: ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Здійснено аналіз європейського законодавства у сфері захисту критичної інфраструктури. Викладено основні вимоги до побудови державної системи управління такою системою. Визначено особливості її функціонування, структури, повноваження її суб'єктів управління та завдання цієї системи управління. Обґрунтовано понятійно-категорійний апарат у сфері захисту критичної інфраструктури України, зокрема: „захист критичної інфраструктури”, „стійкість об'єкта критичної інфраструктури”, „безпека критичної інфраструктури”, „ризик”, „уразливість об'єкта КІ”, „наслідки”.

Ключові слова: *державна система управління у сфері захисту критичної інфраструктури України, національна інфраструктура, критична інфраструктура, захист критичної інфраструктури, стійкість об'єкта критичної інфраструктури, безпека критичної інфраструктури, ризик, уразливість об'єкта КІ, наслідки.*

Постановка проблеми. Кожна національна модель системи захисту критичної інфраструктури в країнах Європи залежить від особливостей безпекової ситуації в державі, згідно з якою формується національне законодавство і політика у сфері національної безпеки.

Бажання належним чином відстояти національні інтереси та при цьому продовжувати вигідний для України рух у військову та політико-економічну співдружність повноцінних гравців європейського простору зумовлюють і необхідність раціонального системного підходу до побудови належної системи захисту об'єктів критичної інфраструктури (далі – КІ).

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Окремі питання, пов'язані із захистом критичної інфраструктури, були порушені в наукових працях Бірюкова Д.С., Брежнева Є.В., Бобро Д.Г., Величка О.Ф., Дубова Д.В., Горбуліна В.П., Зубарева В.В. Конач В.К., Кондратова С.І., Мірошника М.В., Насвіт О.І., Ожевана М.А., Панченко В.М., Петрова В.В., Рижова І.М., Скурського П.П., Суходолі О.М., Щербини В.М., Юрченка О.М., однак основні підходи до організації захисту критичної інфраструктури в країнах Європи та з їх урахуванням створення організаційної та правової системи в Україні потребують комплексного наукового дослідження, що і зумовлює актуальність обраної для дослідження теми.

Виклад основного матеріалу. Захист КІ включає систему скоординованих організаційних, нормативно-правових, адміністративних, пошукових, охоронних, режимних інженерно-технічних, наукових та інших заходів, матеріальних та нематеріальних засобів, спрямованих на забезпечення стійкості та безпеки критичної інфраструктури.

Основною метою захисту КІ є забезпечення її стійкості та безпеки, локалізація за-